

Случај породице Настић, који ових дана пуни странице српске штампе, осим што покреће питање односа култура према фотографисању деце такође је и изванредан лакмус тренутног стања савременог друштва гледе деце и сексуалности. Наиме, брачном пару Настић из Калифорније у јуну је америчка Агенција за заштиту деце одузела ћерку Настасју и сина Дамјана јер су, како медији преносе, током ремонта њиховог рачунара пронађене фотографије на којима се деца играју гола, што према америчким стандардима представља потенцијално „емоционално злостављање“ и сексуалну злоупотребу. Од тада, Настићи се, још увек неуспешно, боре да поврате своју децу и докажу бесмисленост оптужби којима их терете.

Да ли је у питању само погрешно схваћена културолошка разлика или постоји неки озбиљнији разлог због којег социјалне службе Калифорније сматрају да је у овом случају било основа за тако тешке оптужбе још увек не можемо сасвим поуздано знати. У случају да је ово прво у питању, Настићи су само последња жртва „педофилизације“ савременог друштва, које је, парадоксално, настојећи да што боље заштити децу од сексуализације, заправо постигло да обичан, наочиглед здрав и нормалан човек – на децу све више гледа очима педофила. Све у вези са децом данас је прожето сексуалним конотацијама и у свему смо склони да видимо “сексуализацију деце” – у невиним голишавим фотографијама, у дечјим луткицама са оскудном одећом, у играчкама које садрже камере, у рекламама за пелене које приказују “дечју голотињу”, па и у некада најнормалнијим елементима односа одраслих и деце као што су загрљај или држање за руку.

Настићи су само последња жртва „педофилизације“ савременог друштва, које је, парадоксално, настојећи да што боље заштити децу од сексуализације, заправо постигло да обичан, наочиглед здрав и нормалан човек – на децу све више гледа очима педофила.

Рађање „друштва педофилије“

Породица Настић није једина која је због голишавих фотографија своје деце доживела шиканирање и жигосање. Прошле године, родитељи две девојчице из Аризоне преживели су прави пакао зато што су у робној кући покушали да израде фотографије

своје деце док се купају. Видевши фотографије голишавих беба, радници у фотографској радњи закључили су да је у питању "дечја еротика" и "сексуално искоришћавање" и позвали надлежне. Родитељима је месец дана било одузето старатељство над децом, мајка је суспендована са посла, а обоје су уписани у регистар сексуалних преступника. Можда је једини разлог што су ови родитељи прошли „боље“ од Настаћа, јер су им деца враћена након месец дана – чињеница да су фотографије слободно и без бојазни однели у фотографску радњу, што показује да у сликању деце нису видели ништа потенцијално оптужујуће по себе.

Све у свему, фотографисање сопствене деце, а далеко било – и туђе, постала је крајње контроверзна и деликатна ствар у савременом свету који је неспособан да децу посматра без сексуалних асоцијација. Строго забрањено фотографисање на базену, у парку, приликом било каквих спортских активности – све је то нешто сасвим нормално и готово неупитно у многим западним културама. Наведени екстремни примери су само мали део оног што се последњих година дешава као резултат атмосфере опште моралне панике од педофилије. Сваки аспект односа деце и одраслих почео је да се посматра искључиво кроз призму опасности од сексуалног злостављања. Сходно томе, фотографија сопствене деце у кади или утакмице дечјег кошаркашког тима више није само безазлено сведочанство о детињству и драга успомена за родитеље, већ опасан материјал који могу да злоупотребе перверзне индивидуе. А такве индивидуе се, наводно, крију свуда међу нама, вешто камуфлиране у родитеље, пријатеље, рођаке, наставнике, комшије, итд. За јавност, педофил је постао најгора ноћна мора, али и њен интернализовани унутрашњи глас. Самим тим, култура које толико страхује од педофила постала је истовремено и сопствена супротност – аутентична „култура педофилије“.

Медији стварају моралну панику

Заправо, сексуално злостављање деце је изузетно ретка појава, која с временом постаје све ређа. То, међутим, није утисак који се ствара у јавности. Пратећи извештавање медија, човек би могао да закључи да су такви случајеви више правило него изузетак. Разлог томе лежи у чињеници да случајеви сексуалног злостављања деце, као и случајеви у којима постоје само назнаке да је до злостављања можда дошло – иако врло ретки – редовно завршавају на насловним странама и у најважнијим вестима свих ТВ канала.

Сензационалистичко новинарство користи језик набијен емоцијама када говори о овој теми. У трци за тиражима, таблоиди данима објављују нове детаље о случајевима, уз узнемирујуће наслове који би требало да нас успаниче и наведу да се забринемо за стање у друштву и безбедност сопствене деце (и, наравно, купимо примерак тих новина, како бисмо сазнали више). То производи емотивне реакције, а уз ширење предрасуда и нетачних информација доводи до моралне панике. Приче о сексуалном злостављању затим постају одличан материјал за романи и филмове, који ће својом интригантном темом привући читаоце и публику, а страх од педофила подићи на још виши ниво. Вест по вест, случај по случај... и просечан родитељ неминовно почиње да све одрасле који долазе у контакт са његовим дететом посматра као потенцијалне сексуалне предаторе. На сличан начин почињу да размишљају и бројне организације које се баве заштитом децијих права. Медијској производњи панике придружују се владини званичници, полиција, социјални радници, активисти разних организација за заштиту деце. Као реакција на «медијску хистерију», изазвану сваким новим случајем злостављања, долази до иницијатива за додатном законском регулацијом односа деце и одраслих. Детаљно се прописује ко, како и зашто сме да долази у контакт са најмлађима.

Не дирај, не прилази..

Међутим, такве иницијативе веома често завршавају потпуно бесмисленим и опасним прописима, који доводе до последица какве тренутно преживљава породица Настити. У очајничком покушају да заштити децу, систем сваку одраслу особу почиње да третира као потенцијалног злостављача. И свако додиривање детета које чини одрасла особа, тако постаје разлог за сумњу и панику - од прегледа лекара, па до помагања васпитачице детету да се пресвуче.

Наведени екстремни примери су само мали део оног што се последњих година дешава као резултат атмосфере опште моралне панике од педофилије. Сваки аспект односа деце и одраслих почео је да се посматра искључиво кроз призму опасности од

сексуалног злостављања.

У Великој Британији, то је довело чак до специјалних програма обуке наставника за прописно додиривање ученика: на пример, увођење „процедуре у четири корака“ за васпитача који пресвлачи дете које се упишило. Апсурдно, али како би избегли да постану жртве раширене педофилске параноје, васпитачи не смеју деци да везују косу или каче шналице, нити да им стављају фластере на посекотине. И фудбалски тренер, који рецимо ученику жели да поправи положај тела при извођењу ударца, мора дете прво да упита за дозволу да га додирне.

У својој књизи *Не дирај* Хедер Пајпер и Иан Сторнак анализирају узроке овакве фетишизације додир. Додир, сматрају они, сада је раздвојен од појмова бриге, старања и дисциплине, који су му давали смисао. Као резултат имамо стерилан и дехуманизован приступ у односу одраслих према деци. Пајпер и Сторнак описују пример наставника који је обгрлио руком ученицу која се расплакала због смрти свог деде. Када је схватио шта је урадио, сместа је отишао да пријави свој поступак. Неке школе састављају извештај о сваком инциденту са "додиривањем" између наставника и детета.

Интересантан је и пример британског балета. Балетски педагози упозоравају да се квалитет играча који се школују у Британији све више срозава. Педагозима су буквално "везане руке" због прописа који забрањују додиривање ученика од стране професора, па врхунски играчи морају да се увозе из земаља у којима не постоје такве ригорозне забране и у којима балетски педагози могу на уобичајен начин да коригују неправилно држање својих ученика, уместо да их "даљински" наводе вербалним упутствима.

И читав волонтерски сектор у Британији данас је стављен под лупу антипедофилских прописа, па је свака одрасла особа која долази у додир са децом дужна да на увид достави извештај полиције којим потврђује да нема сексуалних прекршаја. На десетине хиљада девојчица у Британији не може данас да се прикључи извиђачима, јер влада „несташница“ инструктора. Сумња која се умешала у све аспекте друштвених односа, очигледно уништава везе унутар заједнице, као и поверење међу одраслима.

Ови ригорозни прописи се односи и на очеве који тренирају школски фудбалски тим, водоинсталатере који врше поправке у школама, Деда Мраза који деци дели пакетиће,

као и баке које служе сендвиче на рођенданима својих унука. Постаје све уобичајеније да се ови извештаји размењују међу комшијама, пријатељима, при упознавању. Познати британски децји писац Филип Пулман најавио је недавно да ће престати да посећује школе у знак протеста због закона о проверавању досијеа, назвавши га обесхрабрујућим, злокобним и "погубним по здраве друштвене односе", јер децу учи да свакога посматрају као потенцијалног силоватеља или убицу.

Мушкарци као звери

Наравно, у читавој психози због педофила, најгоре пролазе мушкарци. Њујоршка новинарка Ленора Шкенази запазила је да долази до све озбиљније стигматизације мушкараца као перверзњака у савременом америчком друштву. Када девојчица од 13 година седи сама у аутобусу, ниједан мушкарац се не усуђује да седне поред ње, примећује Шкеназијева, јер се боји да ће то бити погрешно протумачено. Она набраја и бројне приче из свог окружења о родитељима који ни у лудилу не дозвољавају присуство ниједног мушкараца у близини своје деце, па чак исписују децу из вртића уколико је васпитач мушкарац или избегавају контакте своје деце са мушким члановима фамилије. Да ли ћемо прогласити све мушкарце педофилима уколико се не докаже супротно, пита се она? "Бити мушкарац у друштву деце" закључује Шкенази, исто је као некад "возити и бити црнац" – чинити нешто нормално а изазивати страх изграђивање људи, укључујући и власти.

Трагичне последице смрти неповерења

Нездрава опсесија сексуалним злостављањем знак је културне и политичке слабости друштва које је изгубило осећај сврхе и циља и окренуло се против себе, увек се уредсећујући на мрачнију страну људског искуства и замишљајући како је најгоре понашање оно што је норма, сматра Мик Хјум из британског магазина *Спајкд*. Свеопшта фобија од педофила показатељ је дубоког неповерења које данас влада међу људима који живе у фрагментираном друштву састављеном од несигурних јединки.

Нездрава опсесија сексуалним злостављањем знак је културне и политичке слабости друштва које је изгубило осећај сврхе и циља и окренуло се против себе, увек се уредсећујући на мрачнију страну људског искуства и замишљајући како је најгоре понашање оно што је норма, сматра Мик Хјум из британског магазина *Спајкд*.

А смрт поверења не доводи само до уништавања породица, као у случају Настаћа, већ понекад и до далеко трагичнијих поседица, као у случају двогодишње британске девојчице Абиџејл Ре, која је пре неколико година ишетала из јаслица и удавила се у оближњем језеру. Возач камиона који ју је приметио како лута и који је могао да је спаси, није се усудио да јој приђе, знајући да би могао да буде осумњичен за покушај отмице или злостављања. Страх од контакта са децом, који је потпуно прожео све поре друштва, коштао је ову девојчицу живота. Заиста, како примећује Џози Еплтон из британске организације "Манифесто клуб", однос одраслих према деци доспео је у тако забрињавајући стадијум да све више људи несвесно окреће главу на другу страну када пролази поред деце како не би навукло сумњу на себе. Спонтаност у опхођењу је одавно изгубила битку са бригом о томе како би наше понашање могло да делује другима.

Подлежући општој параноји, одрасли у ствари не штите своју децу, већ пројектују своје страхове на њих. Све радикалније мере предострожности само додатно загорчавају живот људима, а ефекти нових закона и кампања су занемарљиви у погледу њихове основне сврхе – заштите деце. Закони и пи-ар кампање, како се показало, не утичу на смањење минималног ризика којем су деца изложена. Али последице разарања друштвеног поверења, и, као у случају Настаћа, разарања једне породице, огромне су и далекосежне. Нажалост, оно што се сада, мада нашим људима, дешава далеко од нас, може врло лако, у не тако далекој будућности и услед удружених напора пословично забринутих медија и активиста разних организација у потрази за сврхом, а захваљујући силама глобализације које убрзавају културне и друштвене промене – почети да се дешава и на брдовитом Балкану.